

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Specvlo Clericorum. VXXV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

deceptoribus, sed deceptis jara subveniunt. Vnde per ea, quae superius proposita sunt, se contra factum proprium legitime defendere non valebant, hospitale praedictum cum pertinentiis suis hospitalariis sancti sepulchri ad iudicare curavimus. Ita quod per hanc sententiam dioeceseano Episcopo & plebano de Pificia nullum praedictum generetur: cum res inter alios acta non debeat aliis praedictum generare a.

[*Et haec omnia proponat sufficienter per dispositiones testium productorum. Ad haec vero parte altera multipliciter respondente hincinde suis aliquando disputatum.*]

CAP. IX.

Donatio quinquagesima vel centesima, quam facit Episcopus cum gravi ecclesia sua detrimento, potest legitime revocari: nec etiam potest ultra quinquagesimam vel centesimam conferre, etiam essente lesione ecclesia sine auctoritate superioris.

Idem Episcopo sancti Andreae.

Apostolicae sedis oraculo b: [*1 & infra.*] Inquisitione taliter respondentis, quod licet sit in canone c definitum, ut si quis Episcoporum in parocchia sua monasterium construere voluerit, & de rebus ecclesiae, cui praesider, ipsum dotare, non amplius ibidem, quam quinquagesimam partem, ecclesiae vero, quam monasticis regulis informare, vel pro suis propriis magnificare voluerit sepulchris, non amplius, quam centesimam partem census ecclesiae cui praesit, debeat elargiri: quia tamen in eodem canone consequenter adiungitur, ut haec d temperamenti aequitas observetur, quod cui tribuit, competens subsidium conferat: & cui tollit, damna gravia non infligat: ea quidem cautela servata, ut unam tantummodo quae placuerit ex his duabus, remunerationem assumat. Hoc semper est observandum, quod unus Episcopus vel alius non solum non debet amplius, sed nec tantum, nec minus cum gravi ecclesiae suae detrimento conferre, sive simul & semel id facere velit, sive pluries successive eidem e vel diversis ecclesiis conferendo. Vnde cum grave detrimentum sive de possessionibus sive de proventibus ad Episcopalem mensam vel cathedralium ecclesiam pertinentibus, in quantalibet portione constituit esse collatum, poterit legitime revocari, nisi praescriptione vel alia exceptione legitima actio huiusmodi excludatur. Nam etsi prima facie praesumatur, quod collatio quinquagesimae vel centesimae partis grave non inferat detrimentum, quia tamen non solum si saepe, sed etiam si semel id fiat, ex variis circumstantiis deprehendi potest interdum valde damnosum: quod quidem magis potest ostensione facti, quam expressione alicujus statuti cognosci: nec quinquagesima, nec centesima semel aut successive debet cum gravi ecclesiae damno conferri. Si vero in tantum abundet Episcopus, ut sine damno ecclesiae suae possit amplius etiam, quam per quinquagesimam vel centesimam partem necessitati alterius ecclesiae subvenire, quamvis per se non debeat summam excedere a canone praescriptam, per quam incaute largiri volentibus est occursum: de superioris tamen auctoritate [*Pontificis f*] potest etiam in majori summa inopia alterius provideri.

[*Cum plerumque contingat quod Episcopi successive loci religiosi de reditibus qui pertinent ad eosdem ultra quinquagesimam conferant portiones, ita quod interdum usque ad tertiam partem vel quartam, interdum vero plus minuire huiusmodi redi-*

a Vid. l. transactioem c. de part. & l. si pettor. ff. de iud. & l. si unus. §. pacta. ff. de par. b Cap. 6. eod. tit. in 3. compilat. c Hunc canonem habet in concil. Toler. cap. 3. refert Grat. 12. q. 2. c. 73. in cap. bona rei. Eius canonis verba hic inserit Innoc. usq. ad vers. Hoc semper. d ut per hoc temperam. e eodem. f Vox Pontificis, deest in vetustissimis Codicibus.

tus minuuntur: tua frat. nos consilium verum successoribus erudendum ea quae taliter fuerunt ultra quinquagesimam portionem concessa, licet aliquatenus revocare. Nos igitur.]

CAP. X.

Donatio potest per donationem non per heredem eius, quia cui, ob ingratitudinem donatarii revocari, in casibus hic expressis.

Gregorius XI.

Propter eius ingratitudinem, in quem liberalitas est collata, donatoris persona de rigore juris eam potuit revocare a. Si forte in ipsum impias manus iniecerit b, aut sibi atroces iniurias, seu grave rerum suarum damnum, vel vita periculum inferre praesumpserit. Quod tamen ad donatoris, qui hoc tacuit, non extenditur successores.

DE SPECULO CLERICORUM.

TITULVS XXV.

CAP. I.

Quisquam a rectore ecclesiae temporis promotioni nihil habens, praesumitur de bonae ecclesiae quisquam.

Ex concilio Arelatensi c.

Investigandum d est, si nihil patrimonii habens Presbyter, quando promotus e est ad ecclesiasticum ordinem f, postea emerit praedia, cuius juris sunt: quoniam ecclesiae, ad quam nihil habens promotus est, esse debent iuxta canonicam auctoritatem.

CAP. II.

De emptis per praelatum de bonis ecclesiae, debet instrumentum confici nomine ecclesiae, alius debet praelatus ab administratione removers.

Ex eodem.

Presbyter g cum dioecesi tenet: de his h, quae superemerit, ad ipsius ecclesiae nomen scripturam faciat: aut ab eius ordinatione discedat.

CAP. III.

Quaestio per Episcopum post consecrationem suam, ecclesiae relictae quenda sunt.

Ex epistola Pii Papae i.

Vt unusquisq; k Presbyter res, quas post dies consecrationis adquisierit, propriae ecclesiae relinquat.

CAP. IV.

Empta per praelatum ex emolumentis ecclesiae, efficitur ecclesiae, licet praelatus emerit nomine alieno.

Ex concilio Rhemensi l.

Inquirendum est, si quis m Presbyterorum de redditibus ecclesiae, vel oblationibus, vel votis fidelium alieno nomine res comparavit n: quia sic nec suo, ita nec alieno nomine Presbyter fraudem facere de facultatibus ecclesiasticis o debet, quoniam hoc sacrilegium p est, & parcerimini Iuda furis, qui sacras oblationes asportabat & furabatur.

a Vid. l. 1. & 2. c. de lib. & eorum liber. b Ingerit. c In concilio ead. nondum inven. Burchard. lib. 3. Decr. cap. 111. & Ivo part. 3. ca. 49. d Cap. 1. eod. tit. in 3. compilat. e proventus. f alii. ff. postea. g Cap. 2. eod. tit. in 3. compilat. h de his. i Videtur sumptum ex concilio Carthagen. 3. cap. 44. Refert Burchard. lib. 3. decr. cap. 121. Ivo part. 3. cap. 98. Grat. 12. quast. 3. c. 1. k Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. l In concilio impius nondum inven. m si aliquis Presbyter. n comparaverit. o ecclesia. p sacrilegium.

CAP.

CAP. V.

Melioratione facta per prelatum in rebus ecclesie, sicut sita in vita, etiam si dimittat beneficium: sed de his testari non potest. h. d. secundum intellectum facti notabilem.

Ex concilio Toletano 2.

Si quis sanè clericorum agella vel vineolas in terra ecclesie sibi fecisse probabitur sustentande vite causa, usque ad diem obitus sui possideat: verum post suum decessum ecclesie restituar, nec testamentario aut successorio iure cuiquam hæredum probare diuine relinquat, nisi fortan cui Episcopus profervitiis ac præstatione ecclesie largiri voluerit.

DE TESTAMENTIS ET
ultimis voluntati-
bus.

TITVLVS XXVI.

CAP. I.

Episcopus de rebus patrimonio alicuius testari potest, de rebus vero ecclesie seu intuitu ecclesie quas testari non valet.

Gregorius IX. Antonio Subdiacono.

Quorundam ad nos relatione peruenit, quod Arelanæ civitatis Episcopus condito Testamento in octo uncis substantiæ suæ naturam hæredem induit, ecclesiam suam in residuis quatuor. Hortamur igitur, ut solite hoc discutias, & quicquid ipsum habuisse patuerit, à qualibet persona detineri nullatenus patiaris, nisi hoc solum quod cum antea Episcopatus ordinem proprium habuisse confiterit. Quicquid vero ecclesie ante ipsius consecrationem fuisse cognoveris, vel in Episcopatus ordine prædictum Episcopum adquisivisse, in eisdem ecclesie dominio conservetur.

CAP. II.

Abbatissa testari non potest, etiam si nunquam induisset habitum Monachalem.

Idem.

Via ingredientibus: & infra. Gabina f. Abbatissa qua conquesta est, s. quondam Abbatissam monasterii sui, postquam regendi suscepit officium, condito testamento legata reliquisset, dicens eam usque in diem obitus sui non induisset habitum Monachalem, sed in vestibus, quibus utuntur loci illius Presbyteri permansisse, sicut & illa quæ ante ipsam fuerat Abbatissa, & hoc penè ex consuetudine licuisse: & infra. Necessarium ergo visum est, postquam Abbatissa ordinata est, & in monasterio per annos plurimos usque ad obitum præfuit, vestis qualitatem ad culpam forte Episcopi pertinere, qui eam sic esse permisit, non tamen potuisse præiudicium monasterio irrogare, sed res ipsius eidem loco ex quo illi ingressa & Abbatissa constituta est, de jure competere.

CAP. III.

Si intra annum à die nominationis non sit executio Testamenti per debitum exequi, devolvitur executio ad Episcopum.

Idem h.

Nos quidem: & infra. Peruenit ad nos S. de hac luce migrante supreme voluntatis elogio in monasterium præcepisse fundari: cuius desiderium à T. religiofa femina eius hæredem protrahitur. Quamobrem

a Concil. Toletan. 2. b Cap. 2. & cap. 7. eod. tit. in 1. compil. c Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. d Beat. Thom. 2. 2. q. 125. art. 6. & 7. & ibidem Cajetanum: & conc. Trident. sess. 25. de reform. cap. 1. e. adquisisse in antiq. f Gabina ab. quæst. g ipsius. h Scriptura Gregor. Iamur. Episcopo Caralitano l. 3. epist. 10. regist. & c. 12. eod. tit. in 1. comp. i eulogio.

te hortamur, ut eam commoneas, quatenus intra annum monasterium, quod iustum est, debeat ordinare, & cuncta secundum voluntatem defuncti sine alteratione construere. Quod si intra prædictum tempus sine loco, quo constitutum fuerat, seu si ibi non potest, & alibi placet ordinari, tecum implere neglexerit: tunc per te edificetur, & omnia per te loco ipsi sine diminutione qualibet adsignentur. Si enim secundum piissimas leges dilatas defunctorum pias voluntates Episcopali decens est studio adimpleri.

CAP. IV.

Debetur legatum quamvis vudu verbis à testatore sit relictum.

Idem a Petro Subdiacono.

Indicante: & infra. Cognovimus R. referente quod moriens uxor redempti b concham argenteam nudis verbis iussit venundari, & suis dare libertis, & scutellam argenteam cuidam monasterio reliquisset c. In quibus voluntatem ejus per omnia volumus adimpleri.

CAP. V.

Non debetur legatum, cum testator rem non suam, sed ecclesie legavit. h. d. simpliciter inherendo litera.

Idem T. Episcopo.

Filius noster F. conquestus est, quod quondam P. pater suus aliqua ecclesie vestra sepulturae suæ gratia juris alieni reliquit. Et quidem leges seculi hoc habent, ut hæres ad solvendum cogatur, si auctor ejus rem legaverit alienam: sed quia lege Dei, non autem lege huius seculi vivimus, valde mihi videtur injustum, ut res tibi legatæ, quæ cuiusdam ecclesie esse perhibentur, à te teneantur, qui aliena restituere debuisti.

CAP. VI.

Hæres non adimplens iussa testatoris, ab Episcopo interdicatur res à testatore relicta. h. d. inherendo litera.

Ex Concilio Maguntino.

Si hæres iusta testatoris non adimpleverint. Ab Episcopo loci illius omnis res, quæ eis relicta est, canonicè interdicatur cum fructibus & cæteris emolumentis: Vt vota defuncti adimpleantur d.

CAP. VII.

De bonis per ecclesiam acquisitis, clerici testari non possunt.

Ex concilio Lateran. 2.

Cum in officiis charitatis primo loco illis teneamur obnoxii, à quibus beneficium nos cognoscimus recepisse, e contra quidam clerici cum ab ecclesiis suis multa beneficia perceperint, bona per eas adquirentia, in alios transferre præsumunt. Hoc igitur, quia antiquis canonibus constat inhibuit, nos indemnitati ecclesiarum providere volentes, siue intestati decesserint, siue aliis conferre voluerint, penes ecclesias eadem bona præcipimus remanere.

CAP. VIII.

Moderatam elemosinam de bonis per ecclesiam acquisitis clericis facere possunt, etiam in ægritudine constituti.

Alexander III.

Ad hæc g præsentibus innotescat, quod clerici de mobilibus quæ per ecclesiam sunt adepti, de jure testari non possunt. Videntes tamen & sui compotes moderatè valent aliqua de bonis ipsis non ratione Testamenti, sed elemosinæ intuitu erogare in ægritudine constituti.

CAP. IX.

De bonis propriis, vel acquisitis intuitu persona clericis testari possunt, de acquisitis intuitu ecclesie non.

a Gregor. in regist. libr. 12. epistol. 30. & cap. 12. eod. tit. in 1. compilar. b Recepti, puto esse proprium viri nomen. c aliter, reliquisset, sed reliquisset in nostro antiq. d implentur. e Sub Alexand. III. cap. 11. & cap. 4. eod. tit. in 1. compilar. f alii. g Post concil. Lateran. sub Alexand. III. pari. 29. c. 3. & cap. 5. eod. tit. in 1. compilar.